

ВЕЩИЦИ В ЧУЖБИНА

АО

**TERRY PRATCHETT
WITCHES ABROAD**

©Terry and Lyn Pratchett 1991

First published by Victor Gollancz Ltd, Londoncover

illustration copyright © Josh Kirby

DISCWORLD® is a trade mark registered by Terry Pratchett

All rights reserved.

Тази творба е художествено произведение. Описаните имена, персонажи, места и случки са продукт на въображението на автора. Всички изказвания, случки, описания, информация и материали от всякакъв друг вид, съдържащи се в произведението, са само и единствено с цел забавление и не трябва да се разчита на тяхната точност, нито да бъдат правени опити да бъдат възпроизведени, тъй като това може да доведе до наранявания. Всички права запазени. Никаква част от тази книга не може да бъде ползвана или възпроизвеждана без изричното знание и писменото позволение на издателя.

ВЕЩИЦИ В ЧУЖБИНА

© Архонт – О, 2023

Всички права запазени.

Автор: © Тери Пратчет

Илюстрации: © Джош Кирби

Превод: © Катя Анчева

Редактор: Весела Петрова

Коректор: Лора Бранева

Предпечат: Студиото на А

Издател: Архонт – О

Английска, второ издание

ISBN 978-954-422-113-3

Посвещавам книгата на онези, и защо
пък не, които след публикуването на „Посес-
трими в занаята“ заляха автора със свои
версии на „Песента за таралежа“.

Ох, горкичкият аз...

Това е светът на Диска. Той се носи из пространството на гърбовете на четири слона, стъпили върху черупката на Великата А'Туин – небесната костенурка.

Преди много, много години подобна Вселена е била смятана за необичайна и вероятно – за невероятна.

Но пък... всичко е било толкова просто преди много, много години.

Защото Вселената била изпълнена с невежество, а ученият я пресявал като златотърсач, надвесен над планински поток, за да отдели златото на знанието от чакъла на глупостта, пясъка на несигурността и малките осмокраки мустакати плаващи твари на суеверието.

От време на време той се изправял и казал нещо като „Ура, открих Третия закон на Бойл“. И всеки си знаел мястото. Но бедата била там, че невежеството ставало все по-интересно, особено онова очарователно невежество за големи и важни неща като материята и сътворението. А хората преставали да градят търпеливо своите малки къщи от късчета разум в хаоса на Вселената и започвали да се интересуват от самия хаос – отчасти защото било доста по-лесно да си експерт по хаоса, но предимно защото той предлага наистина хубави десени, които стават за апликация на тениска.

И вместо да се занимават с подobaващата наука*, учените изведнъж започнали да обикалят и да разправят колко невъзможно е да се знае каквото и да било и че всъщност няма такова нещо като реалност, за която да знаем изобщо нещо. И как всичко това е ужасно вълнуващо. И случайно да ви е известно, че вероятно всичките тези малки вселени са съществували тук, около нас, но никой не е можел да ги види, защото всички са извити навътре в самите тях? И между другото, не смятате ли, че това е една доста хубава тениска?

В сравнение с всичко това една огромна костенурка с цял свят върху гърба си е направо обикновена. Поне не се преструва, че не съществува. А и никой на Диска не се е опитвал да докаже, че не съществува, просто за всеки случай – да не би да се окаже прав и внезапно да открие, че се носи в празното пространство. Това е защото светът на Диска съществува точно на ръба на реалността. Най-дребните нещица могат да се промушат от другата страна. Така че в света на Диска хората приемат нещата насериозно.

Като историите например.

Защото историите са важни.

Хората мислят, че историите се сътворяват от човека. Всъщност е точно обратното.

Историите съществуват независимо от техните герои. Ако знаете това, знанието ви дава власт.

* Като например да открият оная проклета пеперуда, чиито размахващи се крилца причиняват всичките тези бури напоследък, и да я накарат да спре.

Историите – големи развяващи се панделки от оформено пространство-време – са се размотавали и развивали около Вселената от самия момент на началото. И са еволюирали. Най-слабите са умрели, най-силните са оцелели и чрез преразказването им са натрупали маса... Истории, усукващи се и носещи се сред тъмнината.

И самото им съществуване наслоява слаб, но настойчив отпечатък върху хаоса, който представлява историята. Историите издълбават улеи, достатъчно дълбоки, за да вървят хората в тях, също както водата следва определено русло по планински склон. И всеки път когато нови герои утъпкват пътеката на историята, улеят става по-дълбок.

Това се нарича теория на разказвателната причинност и означава, че историята, веднъж започната, *придобива форма*. Тя събира вибрациите на всички останали повторения на тази история, които някога са се случвали.

Ето защо историята непрекъснато се повтаря.

И така, хиляди герои са откраднали огън от боговете. Хиляди вълци са изяли бабички, хиляди принцеси са били целунати. Без да знаят, милион неподозиращи актьори са вървели по пътеките на историята.

Сега е *невъзможно* третият и най-малък син на който и да е крал да се заеме с предизвикателство, в което са се провалили по-старите му братя, и да не успее.

Историите нехаят кой участва в тях. За тях е важно да бъдат разказвани и преразказвани. Или ако предпочитате да мислите за това по друг начин: историите са паразитна форма на живот, изкривяващи живота на другите само за своя угода.*

Необходим е специален човек, за да се бори с тях и да стане мая на историческия пай.

Преди много, много години...

Сиви ръце сграбчиха чука и го стовариха върху кола толкова силно, че той потъна цяла стъпка в меката земя.

Още два удара го закрепиха неподвижно.

Змиите и птиците тихо наблюдаваха от дърветата около сечището. В блатото алигаторите се плъзнаха като струи лошо оцветена вода.

* А хората грешат относно градските митове. Логиката и здравият разум подсказват, че са измислици, повтаряни отново и наново от хора, гладни за доказателства за странно съвпадение, заслужена справедливост и т.н. Е, не са. Те продължават да се случват през цялото време, навсякъде, докато историите се лашкат нагоре-надолу из Вселената. Непрекъснато стотици мъртви бабички биват откарвани надалеч в багажниците на крадени коли и верни елзасци се задушават под пръстите на среднощни крадци. Пределите на тези митове обхващат не един свят. Стотици меркурианки обръщат четирите си малки очи към своите спасители и казват: „Половинката ми за разплод ще посинеет от яд – това беше неговият пътнически модул“. Градските митове съществуват.

Сиви ръце взеха напречника и го поставиха на мястото му, вързаха го с увивни лози, опъвайки до скърцане.

Тя наблюдаваше. А после взе парче огледало и го закрепил на върха.

– Палтото – каза.

Той взе палтото и го нахлузи върху напречника. Прътът не беше достатъчно дълъг и последните няколко сантиметра от ръкавите увиснаха празни.

– И шапката – добави тя.

Шапката беше висока, кръгла и черна. Лъщеше.

Парчето огледало просветляше между тъмнотата на шапката и палтото.

– Дали ще проработи? – попита той.

– Да. Дори огледалата имат свое отражение. Срещу огледалата трябва да се борим с огледала. – Тя се загледа през дърветата към тясната бяла кула в далечината. – Налага се да намерим нейното отражение.

– Тогава то ще трябва да достига доста надалеч.

– Да. Имаме нужда от помощ, и то каква.

Тя огледа поляната.

Беше призовала господин Безопасен път, госпожа Хубавата Ана, Хоталого Андрюз и господин Широка крачка. Вероятно те не бяха много добри богове.

Но бяха най-добрите, които тя може да сътвори.

Това е разказ за истории.

Или какво наистина значи да си феея кръстница.

Но също и за отражения и огледала.

Навсякъде из мултивселената има изостанали племена*, които отричат огледалата и образите, защото според тях те открадват част от човешката душа и от човека остава само толкова, колкото да се мотае наоколо. А хората с повечето дрехи обявяват това просто за суеверие въпреки факта, че други хора, които прекарват живота си, приемайки един или друг образ, изглежда, *изтъняват*. Това обаче се отдава на претоварване и, право да си кажем, на *прекомерна показност*.

Просто суеверие.

Но не е задължително суеверието да греши.

Огледалото може да изсмуче част от душата. То може да задържи отражението на цяла една вселена, на пълно със звезди небе в парче посребрено стъкло, не по-дебело от дъх.

Познавате ли огледалата, значи знаете почти всичко.

Погледнете в огледалото...

... по-навътре...

... до оранжевата светлина на студения планински връх, на хиляди мили от растителната топлина на онова блато...

Местните я наричаха Мечата планина. Не защото имаше много мечки в нея, а защото

* Смятани за изостанали от хора, които носят повече дрехи от тях.

беше *гола**. Между другото, това причиняваше доста доходно объркване. Хората често отиваха в най-близкото село с тежки лъкове, капани и мрежи и надуто питаха за местни водачи да ги заведат при мечките. И тъй като всеки в околността живееше доста добре благодарение на това, да не говорим за продажбата на указатели, карти на мечи пещери, декоративни стенни часовници с мечки по тях, мечешки бастуни и сладкиши, опечени във формата на мечки, някак си никой нямаше време да поправи правописа.**

А планината беше толкова гола, колкото изобщо може да бъде някоя планина.

Повечето дървета се отказваха да растат по-нагоре от половината разстояние до върха. Само няколко бора стърчаха разпиляно и ефектът доста наподобяваше кичур измъчени косми, пригладен напъряно на плешива глава.

Това беше място за сборище на вещици.

* Непреводима игра на думи: bear – мечка, bare – гола, оголена – Б.пр.

** Грешният правопис може да бъде фатален. Например алчният сериф от Ал-Юби веднъж бе проклет от един зле образован бог и в продължение на няколко дни всичко, до което се докоснеше, се превръщаше в „залто“. Случи се така, че Залто бе името на малко джудже от една планинска общност на стотици мили оттам, което по магичен начин бе довлечено до кралството и безжалостно размножено. След около две хиляди Залтоси магията се изтощи. В днешно време населението на Ал-Юби е известно с необичайно ниския си ръст и злонравие.

Тази вечер на самия връх гореше огън. Тъмни фигури се движеха в трепкащата светлина.

Луната плуваше през облачната дантела.

Накрая една висока фигура с островърха шапка изрече:

– Искаш да кажеш, че *всички* са донесли картофена салата?

Една вещица от Овнерог не присъстваше на сборището. Вещиците харесват нощите под открито небе не по-малко от всеки друг, но в този случай тя имаше по-належащ ангажимент. От онези, които не можеш лесно да отложиш.

Дезидерата Куха пишеше завещанието си.

Когато беше малко момиче, нейната баба ѝ бе дала четири важни съвета, които да направляват младите ѝ стъпки по неочаквано криволичещата пътека на живота.

А именно:

Никога не вярвай на куче с оранжеви вежди.

Винаги взимай адреса и името на младия мъж.

Никога не заставай между две огледала.

И винаги носи съвсем чисто бельо, защото не се знае кога подплашен кон ще те прегази до смърт и ако хората видят, че носиш недотам изрядно бельо, ще умреш от срам.

После Дезидерата порасна и стана вещица. А едно от главните предимства да си вещица е,

че знаеш точно кога ще умреш и можеш да носиш каквото бельо си поискаш.*

Така беше преди осемдесет години, когато идеята да знаеш точно кога ще умреш изглеждаше доста привлекателна, защото тайничко, разбира се, си знаеш, че ще живееш вечно.

Онова беше тогава.

А това беше сега.

Като че напоследък вечното не траеше толкова, колкото някога.

Още едно дърво се разпадна на пепел в огнището. Дезидерата не си бе направила труда да поръча гориво за зимата. Наистина нямаше смисъл.

И освен това, разбира се, имаше го и другото нещо...

Тя го опакова внимателно като дълъг тънък пакет. После сгъна писмото, написа адреса и го пъкна под връвта. Готово.

Погледна нагоре. Дезидерата беше сляпа от тридесет години, но това не беше проблем. Тя открай време си беше благословена, ако тази е точната дума, с второ зрение. И така, когато обикновените очи откажат да ти служат, просто се научаваш да виждаш в настоящето, а това така или иначе е по-лесно, отколкото да виждаш в бъдещето. И тъй като окултното зрение не зависи от светлината, пестеш свещи. Винаги има и добра страна, ако знаеш къде да погледнеш. Така да се каже.

На стената пред нея висеше огледало.

* Което обяснява доста за вещиците.

Лицето в огледалото не беше нейното – кръгло и розово.

Беше лице на жена, свикнала да дава заповеди. Дезидерата не беше от заповедническия тип. Всъщност тъкмо обратното.

– Ти умираш, Дезидерата – каза жената.

– Тъй си е.

– Остаряла си. Такива като тебе винаги остаряват. Нямах почти никаква сила вече.

– Това е факт, Лилит – меко отвърна Дезидерата.

– Значи твоята защита се вдига от нея.

– Уви, да – въздъхна Дезидерата.

– И така, оставаме само аз и злобарката от блатото. И аз ще спечеля.

– Май така изглежда, за съжаление.

– Ти трябваше да си намериш наследница.

– Все нямах време. Не съм от тия, дето си планират нещата, знаеш.

Лицето в огледалото се приближи, сякаш фигурата пристъпи по-близо до нейната страна на огледалото.

– Ти загуби, Дезидерата Куха.

– Стават такива неща. – Дезидерата се изправи малко несигурно и взе парче плат.

Фигурата, изглежда, се ядоса. Съвсем ясно бе, че губещите трябва да свеждат поглед надолу, а не да реагират така, сякаш се забавляват за твоя сметка.

– Не разбираш ли какво *значи* да загубиш?

– Някои хора доста ясно го показват – рече Дезидерата. – Сбогом, г'спожо. – Тя метна плата върху огледалото.

Чу се ядно поемане на въздух и после стана тихо.

Дезидерата стоеше, като че потънала в размисъл.

После вдигна глава и каза:

– Чайникът тъкмо завря. Ще заповядате ли чаша чай?

– НЕ, БЛАГОДАРЯ – отвърна глас точно зад нея.

– Отдавна ли чакате?

– ВЕЧНО.

– Не ви задържам, нали?

– НОЩТА Е СПОКОЙНА.

– Ще сипя чаша чай. Мисля, че имаше една останала бисквита...

– НЕ, БЛАГОДАРЯ.

– Ако сте гладен, тя е в буркана на камината. Оригинална клачианска керамика. Направена от истински клачиански майстор. От Клач – добави тя.

– НИМА?

– Имах навика да обикалям доста в по-младите си години.

– ДА?

– Интересни времена бяха. – Дезидерата разрови огъня. – Такава ми беше работата. Предполагам, че и при вас е същото, разбира се.

– ДА.

– Никога не знаех кога ще ме извикат. Е, разбира се, на вас са ви ясни тези неща, нали? Кухни предимно. Май винаги бяха кухни. Понякога балове, но общо взето бяха кухни. – Тя

взе чайника и сипа врящата вода в самовара на огнището.

– НИМА?

– Изпълнявах желанията им.

Смърт изглеждаше учуден.

– КАКВО? ИМАТЕ ПРЕДВИД... ПОПРАВЯХТЕ КУХНЕНСКИТЕ ШКАФОВЕ? НОВИ МИВКИ? ТАКИВА НЕЩА?

– Не, не. На хората. – Дезидерата въздъхна. – Това е голяма отговорност, да бъдеш фея кръстница. Имам предвид, да знаеш кога да спреш. Хора, чиито желания се изпълняват, често накрая се оказват не много мили. Така че дали да им дадеш това, което искат, или което им е нужно?

Смърт учтиво поклати глава. От негова гледна точка хората получаваха това, което им дадеш.

– Като например в Генуа – започна Дезидерата.

Смърт погледна остро.

– ГЕНУА?

– Знаеш ли я? Е, разбира се, че знаеш.

– АЗ ЗНАМ ВСИЧКО.

Изречението на Дезидерата омекна. Нейните вътрешни очи блуждаеха някъде.

– Бяхме двете. Кръстниците винаги са две, ти знаеш. Аз и лейди Лилит. Има голяма сила в кръстничеството. То е като да си част от историята. Както и да е, момичето се роди извънбрачно, но в това няма нищо лошо. Не че те не можеха да се оженят, просто никога не стигна-

ха до това... И Лилит ѝ пожела красота, власт и да се омъжи за принц. Ха! И оттогава работи по въпроса. Какво можех аз да направя? Не се спори с такива пожелания. Лилит знае силата на една история. Аз направих всичко възможно, но у Лилит бе властта. Сега чувам, че тя управлява града. Променя цяла една държава само и само да се изпълни приказката! А сега е прекалено късно. За мен. Тъй че предавам отговорността. Така става с кръстничеството. Никой дори *не иска* да бъде фея кръстница. С изключение на Лилит, разбира се. Това ѝ е като муха в главата. Изпращам друг. Може би доста закъснях.

Дезидерата бе блага душа, феите кръстници вникват в човешката природа много задълбочено, което води до това, че добрите стават благи, а злите – властни. Дезидерата не бе от хората, които говорят силни думи, но когато тя кажеше за някого, че има „муха в главата“, със сигурност означаваше, че въпросният някой е на няколко мили отвъд хоризонта на лудостта и състоянието му се влошава.

Тя наля чай и продължи:

– Това му е лошото на второто зрение. *Виждай* какво става, но не знаеш какво *значи*. Аз видях бъдещето. Има някаква каляска, която е направена от тиква. А това е невъзможно. Има мишки, които са превърнати в кочияши. А това не е много за вярване. А има и един часовник, дете бие полунощ, и някаква си стъклена пантофка. И всичко това ще се случи.